

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXXII. De causis à furto excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

bico subtrahentes furtum & quidem mortale committunt, quamprimum per ejusmodi negligentiam damnum grave Domino illatum fuerit; an verò famuli qui antetempus servitium deserunt, vel ex eo dimittuntur amittant integrum salarium, & qualiter tempus absentiae vel ægritudinis iis subtrahi possit dicam *Cas. 57. n. 15.* Item an operam suam pluribus elocare possint, *ibid. n. 14. 4.*

7. Famuli, opifices, sartores, textores, molitores, aurifices, surripientes fragmenta & reliquias materiæ sibi ad elaborandum traditæ peccant, prout supra dictum est de furtis minutis factis eidem vel diversis, nisi forsan fragmenta sint tam exigua, ut Domini non censeantur ea curare, vel tacite remittere, eò quòd non repetant cum facillè possint. 5. Si mercator satori vel famulo pro hero aliquid ementi partem pretii remittat vel aliquid donet, ut potius à se

quàm ab alio emat, possunt id per se loquendo retinere, si tamen alibi idem minori pretio habere possint Domino injuriam faciunt, idem est si rigidiùs mercando aliquid de communi pretio subtrahant, & sibi retineant, *Ratio est*; quia non suo sed nomine committentis emunt, ergo pars de pretio subtracta non ipsis sed committenti debetur; 6. Si tibi, amico vel famulo committatur, ut alteri frumentum pretio indeterminato vel determinatè tribus aureis emas, tu autem industrius emas duobus & medio, non potes medium aureum tibi retinere, quia liberè hanc industriam posuisti, si tamen expensas fecisti, vel minoris emeris, v. g. ivisti ad remotiorem urbem, poteris has expensas compensare saltè ex præsumpto Domini consensu, quia hæ expensæ ei fuerunt utiles, *V. Cas. 41. n. 24.*

CASUS XXXII.

De Causis à furto excusantibus.

M Abbo varia aufert. 1. Sub prætextu necessitatis gravis vel quasi extrema. 2. Non obstante quòd Dominus rei sit in necessitate simili. 3. Aut res sit valde pretiosa, 4. Eam habere potuerit, labore, emptione, mutuo, vel humili petitione. 5. Et habeat alibi in re vel in spe. 6.

In extremâ necessitate consumit res sibi commodatas, depositas, mutuas. 7. Excusat se titulo occulta compensationis. 8. Quia aliàs cogetur famulos dimittere vel ipse famulari. 9. Quia aliter liberari non potest à poenâ carceris vel capitis. 10. Quia non recepit dignum labori suo stipendium. 11. à suo debito mutuum accipit

animo compensandi, *etsi jurato promiserit mutuum reddere*. Pro resol.

I. QUÆR. I. Quæ Causæ excusent à furto? **R.** 1. Excusat necessitas *extrema*, quando scilicet est certum periculum amittendæ vitæ vel membri principalis, morbi incurabilis, *extremæ infamiæ*, vel timetur malum mortis æquivalens, non tamen excusat necessitas *gravis*, quâ non extrema sed grave malum in corpore, fama, vel fortuna timetur, ut jam certum est ex Prop. 36. ab Innocentio XI. damnata: *Permissum est furari non solum in extremâ necessitate, sed etiam in gravi*. Pars prima etiam est communis & certa cum *D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. Et q. 32. a. 3. Bannes ibid. dub. 2. Soto. Medin. Valent. d. 3. q. 9. p. 4.* Ratio est, quod res temporales datæ sint à Deo tanquam media ad conservandam vitam, ergo vitâ periclitante proximus rationabiliter invitatus esse non potest quominus ea tibi illum in finem usurpes, & hoc sensu in extremâ necessitate fiunt omnia communia: divisio enim bonorum jure gentium introducta est, obligatio conservandi vitam est juris naturæ. *Dices furari est intrinsecè malum, ergo nulla necessitas potest furtum facere licitum.* **R.** C. totum, necessitas non facit furtum licitum, quia furtum essentialiter fit domino rationabiliter invito; sed necessitas impedit furtum, quia facit ut dominus non possit esse rationabiliter invitatus. Idem tenet de necessitate *quasi extrema*, seu de periculo proximo necessitatis extre-

R. D. Jansen Pars I.

mæ. *Lugo d. 16. n. 154.* & certum esse dicit *Sporer t. 5. n. 103.* Accipe tamen sequentes limitationes. **1.** Si possessor rei in simili extremâ necessitate existat vel per tuam ablationem in eam incideret, non potes rem ejus accipere, quia tunc melior est conditio possidentis, ex eadem ratione si tu rem alienam v. g. triticum sive bonâ sive malâ fide apud te detineas, in extremâ necessitate illud consumere poteris, quamvis dominus rei sit in eadem, quia tu possides & ordo charitatis id exigit vel saltem permittit, *Lesf. lib. 2. c. 16. n. 14.* **2.** Probabilius non licet privato in extremâ necessitate surripere rem valde pretiosam, v. g. tria vel quatuor aureorum millia, maximè si hæc necessaria sint ad conservandum statum domini, *Lugo à n. 148.* Ratio est, quia dominus rei tunc rationabiliter est invitatus, non enim obligatur ex charitate plus expendere pro conservandâ vitâ alienâ, quàm propriâ, non tenetur autem conservare vitam propriam per media valde pretiosa & extraordinaria. *v. Cas. 18. n. 4.* **3.** Si rem necessariam habere possis labore, emptione, mutuo, humili petitione, non potes eam furari, quia non est necessitas accipiendi aliena, quando aliquis sibi proprio labore, mutuo vel petitione subvenire potest: sed quid si extremè indigens ex erubescencia nolit petere, an peccet mortaliter rem notabilem auferendo, negant *Lesf. Sporer n. 18.* Econtra pro certo affirmat *Coning dis. 27. de char. dub. 10. n. 158.* Sed videtur

Z

distin-

distingendum; si auferas à Paulo rem quam Petrus erat paratus dare si peteres, peccas mortaliter, quia Paulus meritò est invitus ut ab illo fureris rem, quam ab alio facili petitione obtinere poteras, secùs si eam fureris à Petro, quia hic quoad rem supponitur non esse invitus, utpote eam daturus si rogaretur. 4. Si extremè indigens habeat alibi, vel saltem in spe unde solvere possit, non potest rem alienam accipere gratis, sed accipere debet sub onere mutui seu sub obligatione transactâ necessitate restituendi nisi res sit exigua, quam Dominus prudenter credatur concedere gratis, idque certum esse dicit *Lugo n. 170.* quia necessitas non exigit rem dari gratis, quando alter habet unde per mutuum sublevari possit, sicut non obligat ad dandum dominium rei, quando necessitas solo usu tolli potest, ut patet, aliàs enim indigens equo meo ad effugiendam mortem non teneretur illum cessante periculo reddere, si verò pauper sit re & spe, res vel usus rei dandus est gratis ut dixi *Cas. 17. an. 6.* 5. Qui in extremâ necessitate consumit quod antea acceperat commodatum, depositum, & probabiliter etiam furto ablatum, si tempore consumptionis nihil habeat in re neque in spe, non tenetur restituere, quod consumpsit, etsi ex post prater spem fiat melioris fortunæ, quia si res mansisset apud Dominum, poterat eam accipere & consumere absque obligatione restitu-

endi, ergo & existentem apud se; aliud est, si res transiisset in accipientis dominium ut res mutuo accepta, quia tunc manet obligatio prioris contractûs & indigens non consumpsit rem alienam, sed propriam. *Less. sup. n. 9. Dicast. l. 2. de just. t. 2. d. 19. n. 273.*

6. *R. II.* A furto excusat occulta compensatio, quâ creditor ex bonis debitoris clam tollit quantum sibi novit deberi; *S. Thom. q. 66. a. 3. ad 5. Valent. Lugo d. 16. n. 86. Dicast. n. 89.* Ratio est, quia non peccatur in re cum res ex justitiâ debeatur, neque in modo dummodo serventur sequentes conditiones: 1. Ut id quod accipitur sit debitum ex justitia & non tantum ex charitate vel gratitudine. 2. Debitum debet esse certum, & liquidum, non autem dubium aut tantum probabile, quia tunc melior est conditio possidentis, possessio enim est certum jus retinendi, contra quod nulla valet probabilitas. 3. Debet viâ juris aut alio modo sine notabili damno vel molestia aut sine gravi offensione & inimicitia debitum recuperari non posse, defectus hujus conditionis plerumque tantum erit veniale, nisi alia incommoda inde orientur. *Dian. To. 1. tr. 2. R. 48.* 4. Debet fieri ex bonis creditoris, non autem ex re alienâ apud debitorem depositâ vel ad ipsum missâ & nondum acceptatâ, imò si debitor apud te ipsum rem suam deposuisset, non posses tuum debitum ex re depositâ

com-

compensare in foro externo, *c. bona fides*, 2. *de depositis*, *L. ult. Cod. de depos.* potest tamen in foro interno si debitum certum aliâ viâ recuperari non possit *Sylv. V. compensatio* 9. 2. *Laym. hic c. 9. n. 10. Pirh. L. 3. Decret. tit. 16. n. 11. Reiffenst. ibid. nu. 19.* 5. Si commodè possit, debet fieri ex rebus ejusdem speciei cum re debita, aliàs enim debitor sine causâ cogetur rem suam permutare. 6. Cavendum est damnum temporale, & spirituale debitoris, hinc moneri debet, de extincto debito, tum ne maneat in mala voluntate non solvendi, tum etiam ne ipse vel hæredes ejus idem debitum cogantur bis solvere; hæc tamen monendi obligatio non est ex justitia, quia usus est jure tuo, sed ex charitate, à qua excusaris, si sine læsione amicitiae, famæ vel alio incommodo monere non possis. 7. Debet caveri damnum proximi habentis fortè jus prælationis in re in qua fit compensatio. 8. Debet caveri periculum infamiae, ne ipse vel alius tanquam fur traducatur nisi fortè gravis vel extrema necessitas excuset, tunc enim licet uti jure suo, & alterius damnum ex gravi causa permittere. 9. Debet compensatio fieri in bonis ejusdem ordinis, hinc si quiste injustè diffamavit non potes hanc injuriam compensare surripiendo pecuniam, quia hæc bona sunt incommutabilia & fama per pecuniam non recuperatur. *Dices* 1.

Lumen naturæ d'at, quòd nemo debeat esse Judex in propria causa. 2. Quòd reus non debeat condemnari inauditus. 3. Quòd non liceat injuriam propriâ autoritate vindicare. *R. N. assumpta*, nam quando debitum est certum & Judex adiri non potest, nihil obstat quo minùs ipse jus meum defendam accipiendo rem ex certa justitia debitam idque recta ratio tunc exigit, quia non adest aliud medium procurandi æqualitatem justitiæ, neque hoc est seipsum vindicare sed rem æquivalenter suam recipere: Nec refert, quòd occultus compensator in foro externo præsumatur fur, nam hoc inde fit, quia Judex ignorat adeste omnes conditiones requisitas. Ex dictis

Infer seqq. 1. Nobilis è statu suo excidens ita ut famulos & equos cogatur dimittere, aut artem mechanicam exercere, honestus civis mendicare, artifex instrumenta sua vendere, hi omnes sunt in gravi necessitate, si verò rationabiliter timeant sibi proximè defutura vitæ necessaria sunt in gravi necessitate urgente seu quasi extrema; in qua per se & alios aliena sibi necessaria surripere possunt, etiam adhibitâ vi si rogati dare nolint, aut resistant: quia habent jus rigorosum, ne impediantur accipere rem sibi extremè necessariam. 2. Si necessitas levati possit per occultam compensationem è rebus debitoris fa-

Z 2

ctam,

Etiam, vel per mutuum; non est licitum auferre res alienas nisi forte abesset omnis spes reddendi mutuum tunc enim non tenetur magis damnificare offerentem mutuum, quàm quemvis alium; neque in extrema necessitate, licitum est plùs accipere, quàm necessarium est pro levandâ necessitate, 3. Si quis justè v. g. ob delicta timeat carcerem perpetuum vel etiam condemnari ad mortem famis, est quidem in extrema necessitate, sed sicut tunc nemo tenetur ei succurrere sed ob bonum justitiæ publicæ carcerem vel mortem ejus potest permittere; sic nec ipse ad sibi succurrendum aliena rapere potest; si verò injurtam mortem vel carcerem timeat, utique raptro alterius equo fugere potest; ita tamen ut periculum elapsus equum restituat & si possit Domino equi de damnis obinde illatis satisfaciat. 4. Famuli quamvis judicent mercedem suam esse iniquam tamen ex bonis heri sui eam compensare non possunt, nam Innoc. XI. damnavit hanc 37. prop. *Famuli & famula domestica possunt occultè suis heris surripere ad compensandam operam suam quam majorem judicant sala-*

9.

10.

rio, quod recipiunt. Ratio est: quia tale debitum vix unquam est certum; sponte enim pro tali mercede famulari promiserunt; & herus eorum operâ fortè non indiguit, vel alios pro eadem mercede habere potuit, aut per instructionem, spem promotionis vel recommendationis laborem compensavit, ergo non est certum quòd illis quid amplius ex justitia debeatur, nisi ab hero vi, metu vel fraude fuissent coacti ad laborandum pro iniquo stipendio vel cogentur ad laborem non conductum, tunc enim illis certa fieret injuria, quam cogens teneretur reparare. 5. Si Petrus tibi debeat 100. ex merce venditâ, & ipse illubenter solvat, licitè ab ipso accipis centum mutuo animo compensandi, & quamvis juratò promittas eos certo die solvere adhuc poteris uti compensatione, quia compensatio est revera solutio, cum per eam remittatur jus æquale debito: si tamen ex-vel implicite jurasti non compensare, eò quòd Petrus forsan aliâ conditione mutuum dare noluerit; debes stare juramento, quod servandum est, quodocunque licitè servari potest; Lugo n. 117.

11.

